

KANTA-HÄMEEN MATKAILUN MITTARIT

Ammattikorkeakoulututkinnon tutkimusprojekti

Visamäki, liiketalouden koulutusohjelma

kevät, 2019

Elsa-Maria Aaltonen, Milla Haglund, Johanna Koivula,
Noora Kuittinen, Essi Mattila

Liiketalouden koulutusohjelma
Visamäki

Tekijä	Elsa-Maria Aaltonen, Milla Haglund, Johanna Koivula, Noora Kuittinen, Essi Mattila	Vuosi 2019
Työn nimi	Kanta-Hämeen matkailun mittarit	
Työn ohjaaja/t	Minttu Lampinen	

TIIVISTELMÄ

Tässä tutkimusprojektissa perehdyttiin Kanta-Hämeen matkailun mittamiseen. Tutkimusprojektin tavoitteena oli tutkia matkailun olemassa olevia mittaristoja sekä samalla tekijöiden tutustuminen opinnäytetyön prosessiin.

Raportissa on esitelty ensin matkailua toimialana, matkailun yleisiä mittareita sekä matkailun tilaa Suomessa ja tämän jälkeen on perehdytty Kanta-Hämeeseen alueena.

Tutkimusosassa on perehdytty verkossa saatavilla oleviin mittareihin, joilla voidaan mitata Kanta-Hämeen matkailua. Lisäksi on tutkittu matkailutulo-arvioita, joita Kanta-Hämeen matkailusta on saatavilla.

Raportin lopuksi johtopäätöksissä on tuotu esille mittareiden monipuolisuus sekä pohdittu miten matkailun toimijat voisivat hyödyntää mittareita sekä matkailun mittarien kehittämistä tulevaisuudessa.

Avainsanat matkailu, tilastot, Kanta-Häme

Sivut 20 sivua

Degree Programme in Business Administration
Visamäki

Author Elsa-Maria Aaltonen, Milla Haglund, **Year** 2019
Johanna Koivula, Noora Kuittinen, Essi Mattila

Subject Statistical indicators of tourism in Tavastia Proper

Supervisors Minttu Lampinen

ABSTRACT

The following is a report on the statistical indicators of tourism in the Tavastia Proper area. This report serves two purposes: to practice the process of writing a thesis, as well as gathering and presenting available statistics regarding tourism in Tavastia Proper in a way that is structured, simple and visually pleasing.

The aim of this report was to discover the different indicators that can be used to measure tourism in Tavastia Proper, introduce the sources of said indicators and to make estimates of the income that the tourism generates in the area.

In this report, we also went through basic information regarding tourism in Finland, Tavastia Proper as a tourist destination and the different methods of statistical analysis that are applicable in the subject at hand.

Keywords Tourism, statistics, Tavastia Proper

Pages 20 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS	2
3	MATKAILU.....	3
3.1	Matkailu toimialana	3
3.2	Matkailun mittarit	3
3.3	Matkailun tila Suomessa	4
4	KANTA-HÄME.....	6
5	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	8
5.1	Mitä on määrällinen tutkimus?.....	8
5.2	Hypoteesi.....	8
5.3	Tutkimuksen aineisto	9
5.4	Analysointi ja tulosten esittäminen	9
6	KANTA-HÄMEEN MATKAILUN MITTARIT	11
6.1	Millä mittareilla Kanta-Hämeen matkailua voidaan mitata?.....	11
6.2	Mistä mittareihin löytyy tietoa?.....	14
6.3	Miten usein tietoa mittareista tulisi kerätä ja millä keinoilla?	15
6.4	Minkälaisia matkailutuloarvioita Kanta-Hämeen matkailulle voi tehdä?.....	15
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	17
	LÄHTEET	18

1 JOHDANTO

Matkailuala on kasvava ala, joka Business Finlandin (n.d.a) mukaan on muihin teollisuudenaloihin verrattuna samaa kokoluokkaa kuin metsäteollisuus ja suurempi kuin elintarviketeollisuus. Vuonna 2017 matkailualalla työskenteli 140 200 henkilöä ja lähes 29 000 yritystä. Yksi keskeisistä Suomeen kohdistuvan matkailun tilastojen tuottajista on Visit Finland, joka vastaa yhdessä matkailutoimialan kanssa ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun edistämisestä. (Business Finland, n.d.a; Business Finland, n.d.b)

Visit Finland koordinoi tällä hetkellä Western Lakeland -yhteistyöprojektia, jonka tavoitteena on kehittää Järvi-Suomen alueen matkailua. Yksi projektiin osallistuvista maakunnista on Kanta-Häme, missä ei tällä hetkellä ole varsinaista matkailuorganisaatiota, joka vastaisi matkailun kehittämistyöstä. (Sippola & Mertamo, 2018)

Tämän työn aiheena onkin tutustua tarkemmin Kanta-Hämeeseen suuntautuvaan matkailuun ja sen tilastointiin. Toisin sanoen tässä työssä tutustutaan siihen, kuinka Kanta-Hämeen matkailua mitataan ja millaisilla mittareilla sitä mitataan. Tämä aihe valikoitui tutkimuskohteeksi, koska matkailu aihealueena on mielenkiintoinen. Kenelläkään työn kirjoittajista ei ole henkilökohtaisesti minkäänlaista yhteyttä Kanta-Hämeeseen ja se on alueena kirjoittajille myös vieras, joten tämäkin motivoi työn kirjoittajia tutustumaan aiheeseen paremmin.

Tällä tutkimusprojektilla ei ole suoranaista toimeksiantajaa, jonka toiveesta tutkimusta tehdään. Tämä työ on osa opintokokonaisuutta, jossa perehdytään opinnäytetyön tekemiseen, joten tämän työn myötä kirjoittajat pääsevät samalla myös oppimaan, mitä opinnäytetyö sisältää ja mitä kaikkea sen tekeminen vaatii. Projekti toteutetaan ryhmätyönä, joten työtä on kirjoittamassa yhteensä viisi henkilöä.

Kuten edellä käy ilmi, työn keskeinen idea on perehtyä Kanta-Hämeen matkailun mittaamiseen. Työn teoriaosassa tutustutaan matkailuun toimialana, yleisesti matkailun mittareihin sekä matkailun tilaan Suomessa. Tämän lisäksi oleellista on myös perehtyä Kanta-Hämeeseen, koska tutkimus keskittyy nimenomaan Kanta-Hämeen matkailuun. Tämän työn tutkimusmetodi on kvantitatiivinen, joten kappaleessa viisi käsitellään tätä metodia tarkemmin. Työn empiirinen osa eli tarkemmin sanottuna työn tutkimustulokset esitellään kappaleessa kuusi.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS

Tämän tutkimusprojektin tarkempi tarkoitus ja tavoite on koota yhteen Kanta-Hämeen matkailuun liittyvät tilastot ja esittää ne kaikille toimijoille selkeässä, yksinkertaisessa ja visuaalisesti miellyttävässä muodossa. Tämä projekti toteutetaan osana Liiketalouden koulutusohjelman Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menetelmien moduulia.

Tutkimus suoritetaan tutkimalla verkosta löytyviä erilaisia tilastoja, joiden tulokset esitellään tarkemmin kappaleessa kuusi. Tilastojen etsimiseen hyödynnetään muun muassa Visit Finlandin ja Tilastokeskuksen sivuja sekä Työ- ja elinkeinoministeriön matkailun toimialaraporttia.

Tutkimuksessa pyritään etsimään vastauksia erityisesti alla oleviin kysymyksiin:

- Millä mittareilla Kanta-Hämeen matkailua voidaan mitata?
- Mistä näihin mittareihin löytyy tieto?
- Miten usein tietoa tulisi kerätä ja millä keinoilla?
- Minkälaisia matkailutuloarvioita Kanta-Hämeen matkailulle voi tehdä?

Kanta-Häme on mukana myös Let's Go Tavastia –hankkeessa, joka toteuttaa edellä mainittua Western Lakeland -yhteistyötä. Tämän hankkeen tavoitteena on edistää Kanta-Hämeen matkailun kansainvälistymistä. Vaikka tällä työllä ei ole varsinaista toimeksiantajaa, kuten johdannossa mainitaan, tutkimuksesta saadut tulokset voisivat olla hyödyksi Let's Go Tavastia -hankkeessa.

3 MATKAILU

Tässä kappaleessa perehdytään siihen, mitä matkailu toimialana tarkoittaa ja miten se yleisesti ottaen määritellään. Tämän lisäksi tutustutaan siihen, millaisilla mittareilla matkailua yleensä mitataan sekä käydään lyhyesti läpi, mikä matkailun tila on tällä hetkellä Suomessa.

3.1 Matkailu toimialana

Työ- ja elinkeinoministeriön matkailun toimialaraportin (Jänkä, 2019, s. 7) mukaan Maailman matkailujärjestö, World Tourism Organization (UNWTO), määrittelee matkailun korkeintaan vuoden, mutta vähintään vuorokauden kestäväksi vapaa-aikaan, työhön tai muuhun tarkoitukseen liittyväksi matkustamiseksi ja oleskeluksi paikkakunnalla, joka ei ole henkilön tavanomainen elinympäristö. Raportin mukaan usein myös päiväkävijät eli henkilöt, joiden matka ei sisällä yöpymistä, luetaan matkailijoiksi, mikäli matka suuntautuu koti- tai työpaikkakunnan ulkopuolelle. Suomessa matkailutilastoinnissa päiväkävijät kuitenkin erotetaan muista matkailijoista.

Matkailu toimialana on varsin laaja kokonaisuus, joka sisältää useita toimialaluokituksen mukaisia toimialoja. Matkailulle tyypillisiä toimialoja ovat majoitus- ja ravitsemistoiminta, matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta (varauspalvelut), urheilutoiminta, huvi- ja virkistyspalvelut ja muut henkilökohtaiset palvelut, kulttuuri- ja viihde-toiminta sekä henkilöliikenne ja liikennettä palveleva toiminta. (Jänkä, 2019, s. 7)

Matkailun tuomasta matkailutulosta hyötyvät myös useat muiden toimialojen yritykset. Välillisiä toimialoja perinteisesti ovat muun muassa vähittäiskauppa, käsi- ja pienteollisuus ja rakennusteollisuus. Matkailulle ominaista onkin, että kun matkailutoimialalla menee hyvin, näkyvät heijastusvaikutukset melko laajasti myös muilla toimialoilla. OECD:n arvion mukaan yksi matkailueuro tuo liikevaihtoa muille toimialoille 0,56 euroa. (Jänkä, 2019, s. 7)

3.2 Matkailun mittarit

Matkailua voidaan mitata esimerkiksi majoitusliikkeiden ilmoittamien yöpymisten määrällä, huoneiden käyttöasteilla ja –kapasiteetilla, yöpymisen keskihinnolla ja vierailuiden kestolla. Vierailijan kotimaan perusteella saadaan tieto kotimaisista ja ulkomaisista matkailijoista.

Tilastokeskus tuottaa suurimman osan Suomen virallisista tilastoista. Tilastokeskus tuottaa matkailun tilastoja myös Visit Finlandin Rudolf tilastopalveluun, josta on saatavilla laajasti tilastotietoja Suomen matkailualalta. Vi-

sit Finland kehittää Suomen matkailullista imagoa maailmalla ja on osa Business Finlandia ja sen toiminta rahoitetaan valtion budjetista. (Business Finland, n.d.a)

Tilastokeskuksen tuottama majoitustilasto on ainoa säännöllisesti tehtävä tilasto, joka kuvaa majoitusliikkeiden palveluiden tarjontaa ja käyttöä fyysisillä mittareilla (Tilastokeskus, 2019). Majoitustilastosta saa tietoa majoituspalveluiden tarjonnasta ja niiden käytöstä sekä tietoja palvelujen käyttäjistä ja yöpymisten määristä. Majoitusliikkeiden tarjontaa kuvataan huone- ja vuodekapasiteetin määrällä, käyttö lasketaan myytyjen huoneiden määrällä käytettävissä olevasta huoneiden määrästä (käyttöaste). Myös majoituspalvelujen kysyntää mitataan yöpymisten määrällä. Palvelujen käyttäjät on jaettu koti- ja ulkomaisiin matkailijoihin kotimaan perusteella. Tiedot tilastoon kerätään majoitusliikkeiltä kuukausittain sähköisesti web-lomakkeella. Kysyttäviä tietoja ovat: majoitusliikkeen aukiolopäivien lukumäärä, käytettävissä oleva majoituskapasiteetti (huoneiden ja vuodepaikkojen määrä), kuukauden aikana päivittäisessä käytössä olleiden huoneiden summa sekä majoituksen myyntitulo (ml. ALV). Lisäksi pyydetään tiedot palvelujen käyttäjistä (liikkeeseen saapuneet) ja yöpymisten määrästä vierailijan asuinmaan mukaan eriteltyinä. (Tilastokeskus, 2019)

Matkailutilinpito-tilasto kuvaa matkailun asemaa Suomen kansantalouteen liittyen. Kansantalouden tilinpitoa täydentää ja tarkentaa matkailutilinpito. Matkailun taloudellisia vaikutuksia kuvataan monipuolisesti ja laajasti. Matkailutilinpidon laadinnassa käytetään useita Tilastokeskuksen ja muiden laatijoiden tuottamia tilastoaineistoja. Rajahaastattelututkimuksen, suomalaisten matkatutkimuksen ja muiden tietolähteiden avulla selvitetään matkailun osuutta niiden tuotteiden käytöstä. Tilaston mittareina ovat esimerkiksi matkailukysyntä ja –tarjonta, matkailijoiden kulutus ja työllisyystilanne alalla. (Tilastokeskus, 2007)

Matkustustase kuvaa kansainvälisten matkailutulojen ja -menojen suhdetta. Matkustustase on positiivinen, jos maassa käyneiden ulkomaisten matkailijoiden tuomat tulot ovat suuremmat kuin maan asukkaiden ulkomaanmatkoilla kulutus. (Business Finland, n.d.c) Tilastokeskus tuottaa myös kokeellisesti vuokramökkitilastoa, johon kuuluvat suurimmilla kotimaisilla kauppapaikoilla ja välityssivustoilla ilmoitetut kohteet (Tilastokeskus, n.d.a).

3.3 Matkailun tila Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriön toimialaraportissa (Jänkälä, 2019, s. 22) kerrotaan, että vuosi 2017 oli kasvavan matkailun vuosi koko maailmassa. Raportin mukaan kansainväliset matkailijamäärät nousivat 1,3 miljoonaan, ja kasvua edelliseen vuoteen oli 84 miljoonaa. Matkailun kasvu neljän prosentin vuositasolla on jatkunut jo kahdeksan vuoden ajan peräkkäin.

Vuonna 2017 Suomen majoitusliikkeissä kirjattiin lähes 22 miljoonaa yöpymisvuorokautta, joista noin 15,2 miljoonaa oli kotimaisten ja runsaat 6,7 miljoonaa ulkomaisten matkailijoiden yöpymisiä. Majoituspalvelujen ulkomainen kysyntä kasvoi lähes 17 ja kotimainen kysyntä yli 4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kaikkiaan majoituspalvelujen kokonaiskysyntä kasvoi noin kahdeksan prosenttia. (Jänkälä, 2019, s. 22)

Matkailu kaikista Suomeen suuntautuvista tärkeimmistä matkailijamaista kasvoi myös toimialaraportin mukaan vuonna 2017 selvästi. Hotelliyöpymisten kokonaismäärä oli lähes 17,5 miljoonaa vuorokautta, mikä oli 7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016. Kotimaisia hotelliyöpymisiä kertyi 11,8 miljoonaa vuorokautta ja ulkomaisia lähes 5,7 miljoonaa vuorokautta. Kotimaisten matkailijoiden hotelliyöpymiset lisääntyivät 3,6 ja ulkomaisten matkailijoiden 14,9 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. (Jänkälä, 2019, s. 23)

Alkuvuodesta 2018 matkailijamäärien kasvu taittui edellisen vuoden huipulukupuihin verrattuna. Lokakuussa matkailijoiden yöpymisten määrä lähti taas kasvuun. Kaikkiaan yöpymiset lisääntyivät 1,2 prosenttia alkuvuonna 2018 (tammi-lokakuu). Yhteensä alkuvuoden yöpymisiä oli 19 miljoonaa, joista ulkomaisten matkailijoiden osuus oli 5,6 miljoonaa. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset lisääntyivät 1,5 prosenttia ja ulkomaisten yöpymiset 0,7 prosenttia vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. (Jänkälä, 2019, s. 25)

Myöhemmin kappaleessa kuusi perehdytään Kanta-Hämeen matkailun tilastoihin, joista voi nähdä muun muassa, kuinka paljon edellä mainituista kävijämääristä kohdistuu Kanta-Hämeeseen.

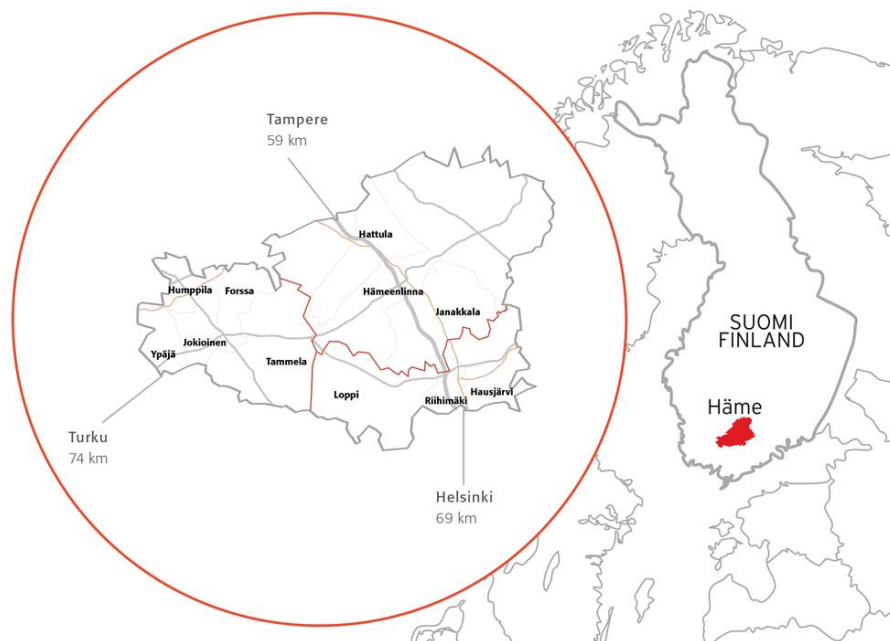
4 KANTA-HÄME

Kuten edellä on jo todettu, tutkimuksessa keskitytään tarkemmin Kanta-Hämeen matkailun mittareihin eli toisin sanoen siihen, millaisia tilastoja Kanta-Hämeen matkailusta on olemassa. Ennen sitä on kuitenkin hyvä tutustua Kanta-Hämeeseen.

Hämäläistä maaperää on asutettu jo varhaisen kivikauden ajoista lähtien. Jo ajanlaskumme alussa alueella asui väestöä, joka puhui kieltä, jota myös meidän aikamme hämäläinen pystyisi ymmärtämään. Vanajaveden ympärille muodostui asutusalue, jota voidaan pitää Hämeen ydinalueena. (Häme, 2018)

Kanta-Häme on yksi Suomen yhdeksästä historiallisesta maakunnasta. Kanta-Hämeen maakunta sijaitsee keskeisellä paikalla Suomen suurimpien kaupunkikeskusten keskellä. Pääkaupunkiseutu on vain tunnin matkan päässä Kanta-Hämeestä. Maakunnan pinta-ala on 5 700 neliökilometriä, josta noin yhdeksän prosenttia on vesistöä. Asukkaita maakunnassa on yhteensä lähes 175 000. (Hämeen liitto, n.d.)

Hämeen liiton 11 jäsenkuntaa ryhmittyvät Hämeenlinnan, Forssan ja Riihimäen kaupunkiseutuihin. Hämeenlinna on Etelä-Suomen läänin pääkaupunki ja Suomen vanhin sisämaan kaupunki. 1.1.2009 Hämeenlinna, Hauho, Kalvola, Lammi, Renko ja Tuulos tekivät kuntaliitoksen ja muodostavat nyt Hämeenlinnan kaupungin. Forssan seudun muodostavat puolestaan Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä. Riihimäen seudun muodostavat Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki. (Hämeen liitto, n.d.)

Kuva 1. Kanta-Hämeen maakunta (Hämeen liitto, n.d.)

Matkailun näkökulmasta Kanta-Hämeen alue tarjoaa laajan ja monipuolisen kattauksen ainutlaatuisia nähtävyyksiä. Kanta-Hämeellä on oma historia sekä kulttuuriperintö, ja historia ja luonto sen ympärillä näkyvät kaikkialla. Muun muassa Hämeen Linna ja Aulanko ovat tunnettuja koko Suomessa. Suomalainen lasikulttuuri on esillä Riihimäen lasimuseossa ja litallassa, joka on yksi alueen suosituimmista kansainvälisistä kohteista. Kanta-Häme on myös tunnetusti Jean Sibeliuksen syntymäseutu. (GoTavastia, n.d.; Hamk, 2018)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä työssä matkailun tutkimiseen ja mittaamiseen on käytetty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Työn tekijöillä on ollut saatavilla useita erilaisia tilastollisia lähteitä, joita hyödyntämällä on saatu tuotettua tilastollisia tietoja. Seuraavissa osioissa käydään läpi tarkemmin määrällistä tutkimusotetta.

5.1 Mitä on määrällinen tutkimus?

Lähes kaiken tiedon saa muutettua numeeriseen muotoon, mutta se ei ole aina välttämätöntä. Tieto voi olla kerätty lomakkeilla, haastatteluilla tai havainnoilla, eikä sen määrällinen tarkastelu rajoitu vain valittuun keräystapaan. Numeerista aineistoa voidaan käyttää hyväksi sekä määrällisen että laadullisen tutkimuksen tekemiseen. (Valli, 2018)

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus antaa kuvan muuttujien eli mitattavissa olevien ominaisuuksien välisistä suhteista vastaten kysymykseen ”kuinka paljon” tai ”miten usein”. Sanalla muuttuja tarkoitetaan asiaa, toimintaa tai ominaisuutta, josta tutkimuksessa halutaan tietoa. Mittari taas on se väline, jolla tieto saadaan. Se voi olla muodoltaan esimerkiksi haastattelu, kysely tai tilasto. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tietoa käsitellään numeerisesti. Tutkimustieto joko saadaan numeroina tai se ryhmitellään numeeriseen muotoon. (Vilkka, 2007, s. 13-14)

Tutkimusprosessin tulisi olla mahdollisimman objektiivinen eli puolueeton sekä tutkimuksen aikana että tuloksia analysoitaessa. Tutkijan vähäinen vaikutus esimerkiksi kyselyillä saataviin tutkimustuloksiin edesauttaa puolueettomuutta. Tulosten analysoinnissa ne tulisi asettaa ulkopuoliseen viitekehukseen, ja ne ovat pitkälti riippuvaisia siitä, millaiseen viitekehukseen tutkija ne asettaa. Niihin voivat vaikuttaa esimerkiksi tieteelliset koulukunnat, teoriat ja mallit. (Vilkka, 2007, s. 16)

5.2 Hypoteesi

Määrällisessä tutkimuksessa on ominaista hypoteesin asettaminen, joka ilmaistaan väitteen muodossa. Se ei kuitenkaan ole koskaan täysin mielivaltaisen väite, vaan perusteltu, jonka pohjalla on usein aiempia tutkimuksia tai teorioita. Se on termeiltään selkeä ja lyhyt, perustuu teoriaan ja esittää eri muuttujien väliset yhteydet yksiselitteisesti. Hypoteesin asettaminen on ominaista yleensä selittävässä ja vertailevissa tutkimuksissa, kun taas kuvailevissa ja kartoittavissa tutkimuksissa sitä ei aseteta. Hypoteesilla kerrotaan etukäteen, mitä tutkija odottaa tuloksilta. (Vilkka, 2007, s. 24)

5.3 Tutkimuksen aineisto

Vaikka usein tutkija kerää itse aineiston esimerkiksi haastatteluilla tai kyselylomakkeilla, aivan kaikkea aineistoa ei tarvitse kerätä itse. Asetetusta tutkimusongelmasta riippuen tutkija voi käyttää myös erilaisia valmiita rekistereitä tai tilastoja. Esimerkiksi Tilastokeskus ja muut valtion alaiset laitokset tuottavat virallisia tilastoja ja rekistereitä. Myös muiden maiden tutkimusaineistoa voi käyttää vertailevana lähteenä. Valtioiden lisäksi myös monet yritykset keräävät tietoja erilaisten tutkimusten avulla, kuten mielite- ja asennetutkimuksilla. (Vilkkä, 2007, s. 30)

Lähes kaikki aineisto kelpaa määrälliseksi tutkimusaineistoksi, jos se on muutettavissa mitattavaan muotoon ennen aineiston keräämistä tai sen jälkeen. Tutkimusaineistoa voi siis olla esimerkiksi sähköpostiviestit, blogit, verkkolehdet ja artikkelit, lait, asetukset, yritysten vuosikertomukset ja niin edelleen. (Vilkkä, 2007, s. 32)

Kuten tässäkin tutkimuksessa, myös monessa muussa tutkimuksen aineisto on saatavilla verkossa ja sen käyttö on erittäin helppoa. Verkkoaineiston käyttämisessä tulee kuitenkin muistaa muutama asia: kaikki verkosta löytyvä materiaali ei välttämättä ole laadukasta ja luotettavaa, ja on tiedettävä ennalta, millaisessa tarkoituksessa materiaalia tullaan käyttämään. Tutkimusaineisto on siis tutkimuksen kohde, ja lähdeaineisto teorioita, aiempia tutkimuksia muuta materiaalia, johon tietoja verrataan. Aineistosta puhutaan ensi käden ja toisen käden aineistoina, joissa ensi käden aineisto on yleensä tutkijan itsensä keräämää ja toisen käden aineisto tilastoja ja tutkimuksia, eli toisin sanoen jonkun toisen keräämää aineistoa. (Vilkkä, 2007, s. 33)

5.4 Analysointi ja tulosten esittäminen

Määrällisessä tutkimuksessa aineisto muutetaan sellaiseen muotoon, jossa sitä voidaan käsitellä tilastollisesti. Virheellinen aineisto poistetaan tutkinnan helpottamiseksi. Tämän jälkeen valitaan sellainen analyysimenetelmä, joka antaa tietoa siitä, mitä ollaan tutkimassa. Tapa määräytyy sen mukaan, tutkitaanko yhtä vai useampaa muuttujaa. (Vilkkä, 2007, s. 117-119)

Jos tavoitteena on saada tietoa yhdestä muuttujasta, käytetään yleensä sijaintilukua, joka voi olla esimerkiksi keskiarvo tai moodi tai hajontalukuja kuten vaihteluväliä. Kahden muuttujan välistä riippuvuutta voidaan taas analysoida esimerkiksi ristiintaulukoinnilla tai korrelaatiokertoimella. (Vilkkä, 2007, s. 119)

Yleensä määrällisen tutkimuksen tuloksia kuvataan joko numeerisesti, graafisesti tai sanallisesti. Taulukko sopii parhaiten esitystavaksi, kun numeerista tietoa on paljon ja se halutaan esittää mahdollisimman yksinker-

taisesti. Kuviot taas ovat nopeammin luettavia, joten niillä voi esittää esimerkiksi yleiskuvaa jakaumasta tai havainnollistaa laadullisia ominaisuuksia. Tutkimustulos kannattaa esittää tunnuslukuina silloin, kun esitettävänä on vain yhden luvun koko informaatio. (Vilka, 2007, s. 135)

Tuloksen esittämismuoto on aina tutkijan valittavissa, mutta valintaa tehdessä kannattaa miettiä, mikä lukijaa kiinnostaa ja mitä hän voisi tarvita. Lisäksi tulee pohtia tutkimuksen ja sen tulosten esittämisen tarkoituksenmukaisuutta. (Valli, 2018)

Määrällisessä tutkimuksessa on mietittävä myös tilastollista merkittävyyttä, jolloin mietitään, voiko saadun lopputuloksen olettaa esiintyvän myös muissa vastaavissa tilanteissa ja voiko sen pohjalta tehdä johtopäätöksiä. Tällöin on tärkeää, että tieto on kerätty todennäköisyysotantamenetelmällä, jossa otannan avulla pyritään keräämään ikään kuin pienoismalli siitä perusjoukosta, jota tutkitaan. Jos aineisto on kerätty jollain muulla kuin todennäköisyysotannalla, yleistämistä ei voida tehdä samalla tavalla. (Valli, 2018)

6 KANTA-HÄMEEN MATKAILUN MITTARIT

Tässä kappaleessa pyritään vastaamaan kappaleessa kaksi esitettyihin kysymyksiin koskien Kanta-Hämeen matkailua. Jokainen kysymys käsitellään seuraavaksi alla omassa kappaleessaan laajemmin.

6.1 Millä mittareilla Kanta-Hämeen matkailua voidaan mitata?

Kanta-Hämeen matkailua mitattaessa voidaan tärkeimpinä mittareina pitää yöpymisiä, majoituspaikkojen käyttöasteita, viipymiä sekä erilaisten tapahtumien ja nähtävyyksien kävijämääriä sekä näistä tilastoista saatavia tietoja alueen yrityksille ja itse alueelle syntyneestä taloudellisesta hyödyistä ja sen kehityksestä. Lisäksi Kanta-Hämeen kiinnostavuudesta potentiaalisena matkakohteena voidaan saada tietoa tarkastelemalla alueen matkailuun keskittyvien verkkosivujen kävijämääriä (Häme, 2018; Go-Tavastia, n.d.)

Kanta-Hämeen matkailun kokonaiskuvan saamiseksi olisi tärkeää myös suhteuttaa alueella tapahtuvan matkailun tilastot koko kotimaan matkailun vastaaviin lukuihin. Seuraamalla Kanta-Hämeen matkailun kehitystä suhteessa koko Suomeen voidaan tarttua mahdollisiin trendeihin tai kehityskohteisiin, jotta tarvittaviin toimenpiteisiin alueella tapahtuvan matkailun kasvattamiseksi voidaan tarttua. Haluttaessa kehittää Kanta-Hämeen kansainvälistä vetovoimaa on tarpeen myös tarkastella erikseen ulkomailaisten turistien liikehdintää ja kulutuskäyttäytymistä alueella.

Kanta-Hämeen majoitusliikkeiden kapasiteetti vaihtelee vuodenaikojen ja kuukausien mukaan, esimerkiksi marraskuussa 2017 majoituskapasiteetti oli vähimmillään 24 majoitusliikettä ja enimmillään kesäkaudella, jolloin majoituskapasiteettia oli 30 majoitusliikkeen verran. Huonekäyttöaste oli 39,2% ja huoneen keskihinta 81,73 euroa. (Tilastokeskus, n.d.b)

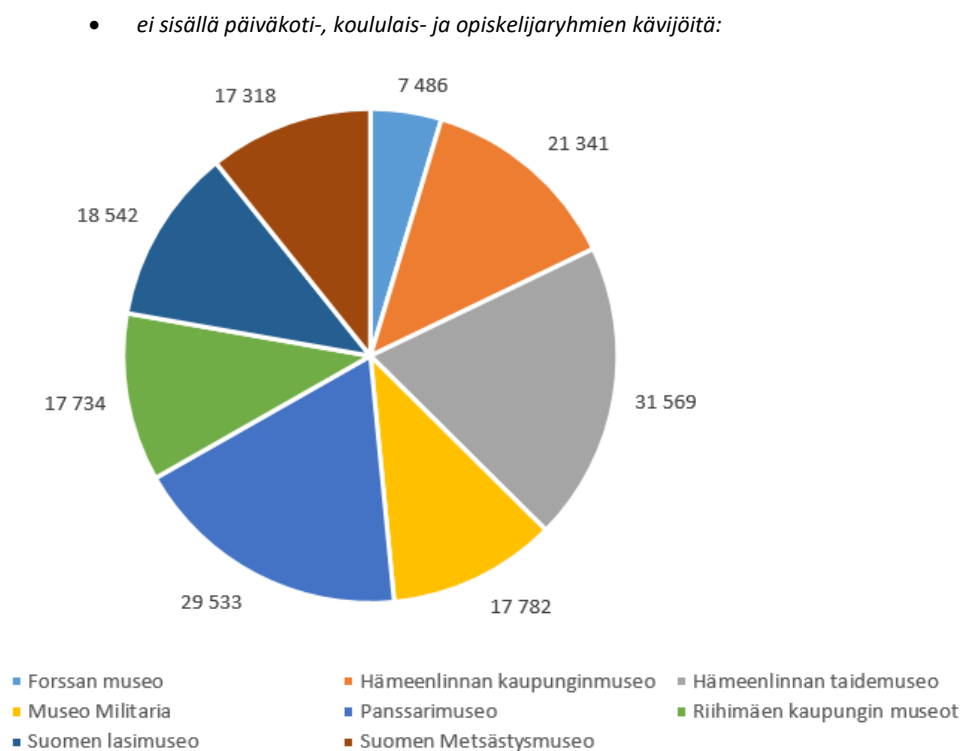
Seuraavasta taulukosta voidaan nähdä, kuinka paljon Kanta-Hämeen alueen majoitusliikkeissä on ollut yöpyjiä sekä Suomesta että ulkomailta. Taulukkoon on myös erikseen merkitty, kuinka suuri osa ulkomaisista yöpyjistä on Euroopasta ja kuinka paljon Euroopan ulkopuolelta.

Taulukko 1. Vuonna 2017 yöpymisiä Kanta-Hämeen kaikissa majoitusliikkeissä oli yhteensä 372 318 kpl, joista ulkomaisia yöpyjiä oli 41 897 kpl (Tilastokeskus, n.d.c).

Yöpyjän kotimaa	Yöpyjiä
Suomi	330 421
Ulkomaat	41 897
<i>Eurooppa</i>	32 776
<i>Muut</i>	9 121

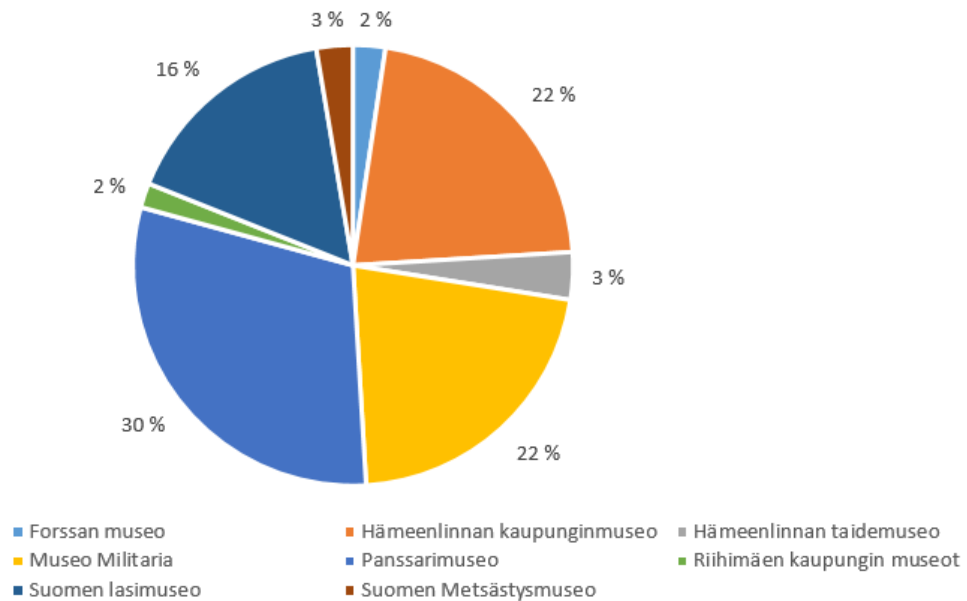
Matkailua voidaan mitata myös vuosittaisten museokäyntien mukaan. Museotilaston tilastokortissa 1/2017 (2018, s. 1) kerrotaan, että vuonna 2017 Kanta-Hämeessä oli 16 museokohdetta, joista 8 museota oli vastannut museoiden tilastokyselyyn.

Alla olevasta kuvasta voi nähdä tilastokyselyyn vastanneiden museoiden kävijämääräjakauman vuonna 2017.

Kuva 2. Kanta-Hämeen kaikki museokäynnit yhteensä vuonna 2017: **161 305** kpl (Museotilasto, 2017).

Seuraavassa kuvassa on puolestaan nähtävissä museokohtainen prosentuaalinen jakauma kunkin museon ulkomaisten kävijöiden osalta suhteutettuna koko kävijämäärään.

Kuva 3. Kaikista Kanta-Hämeen museokävijöistä ulkomaisia kävijöitä yhteensä vuonna 2017: **8 629** kpl (Museotilasto, 2017)

Kansallispuistot ja muut retkeilykohteet ovat tärkeitä paikalliselle taloudelle. Keskimäärin kansallispuistoissa kävijöiden rahankäyttö tuo lähialueelle yli 10 euroa jokaista puiston retkeilypalveluihin ja luontokeskuksiin sijoitettua euroa kohti. Hämeessä sijaitsee Evon retkeilyalue, joka on yksi viidestä valtion retkeilyalueesta ja oli vuonna 2017 toiseksi suosituin kävijämäärältään. (Metsä, n.d.)

Kuva 4. Evon kulkuyhteydet ja kartat (Luontoon, n.d.)

Alla olevasta taulukosta voi nähdä Evon ja muiden valtion suurimpien retkeilyalueiden kävijämäärät vuodelta 2017.

Taulukko 2. Valtion retkeilyalueiden kävijämäärät vuonna 2017 (Metsä, n.d.).

Valtion retkeilyalueet	2017
Evon retkeilyalue	60 700
Iso-Syötteen retkeilyalue	36 100
Kylmäluoman retkeilyalue	25 900
Oulujärven retkeilyalue	36 800
Ruunaan retkeilyalue	78 400
Kohteita yhteensä	5
Käyntejä yhteensä	237 900

6.2 Mistä mittareihin löytyy tietoa?

Kanta-Hämeen ja yleisesti kotimaan matkailusta kerätään varsin monipuolisesti tilastotietoa ja se on helposti saatavilla. Keskeisimpiä tutkimusprojekteissa käytettäviä lähteitä on Tilastokeskuksen majoitustilasto, jossa muun muassa yöpymisten muutos on eritelty maakunnittain. Tutkimuksista löytyy tietoa määrällisistä majoitusyöpymisistä kuukausitasolla, hotellien käyttöasteesta, sekä majoitusliikkeiden kapasiteetista toimialan, aukioloajan, vuoteiden lukumäärän ja huoneiden lukumäärän mukaan. Tilastokeskuksen sivuilta löytyy myös suomalaisten koti- ja ulkomaan matkailutilasto, josta käy ilmi suomalaisten matkailussa tapahtuneet muutokset viimeisen kymmenen vuoden ajalta. (Tilastokeskus, 2019)

Toinen merkittävä tiedonlähde on Visit Finland matkailijatutkimus, joka kuuluu osana TAK Rajatutkimukseen. Kyseessä on 1997 aloitettu jatkuva tutkimus, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa ulkomailla asuvista Suomessa vierailleista matkailijoista. Kotimaanmatkailun taloudellisista vaikutuksista löytyy myös kattavasti tilastotietoa Visit Finland –sivustolta. Alueellinen matkailutilinpito kattaa tiedot ulkomaisten ja kotimaisten matkailijoiden menoista ja kulutuksesta Suomessa, kotimaisen matkailutarjonnan ja -kysynnän sekä tilastoja matkailutoimialojen työllisyydestä. Lisäksi tutkittavissa on erilaisia majoitukseen liittyviä tilastoja, joissa matkailijoiden yöpymiset on eritelty kuukausi- ja vuositasolla asuinmaittain, majoitusliikkeen toimialan ja matkan tarkoituksen mukaan sekä tilastotietoa majoitusliikkeiden keskimääräisestä kapasiteetista ja sen käytöstä. Sivustolta löytyy myös vuokramökkitalasto. (Visit Finland, 2019)

Museotilastosta löytyy tietoa Suomen museoiden kävijämääristä ja tuloksia voi rajata kattamaan suomalaiset ja ulkomaalaiset kävijät museoittain tai alueittain, sekä museovierailut suhteessa alueen yleisötapahtumiin (Museotilasto, 2019). Kanta-Hämeen matkailun kannalta kiinnostavaa tietoa löytyy myös Metsähallituksen kokoamasta tilastosta, josta käy ilmi kansallispuistoissa tapahtuvien vierailujen vaikutus paikallistalouteen sekä vuoden 2018 kokonaiskävijämäärät (Metsähallitus, 2019).

Edellä mainittujen tilastojen lisäksi Liikennevirasto on kerännyt tilastotietoa kotimaan vesiliikenteestä 2017. Kokemäenjoen vesistön matkustajaliikenteen tilastotietoja voi hyödyntää Kanta-Hämeen alueen matkailun kehittämässä. (Liikennevirasto, 2019)

6.3 Miten usein tietoa mittareista tulisi kerätä ja millä keinoilla?

Eri matkailua kuvaavia tilastoja kerätään pääasiassa vuosittain julkaistaviksi. Mittareista saatavan tiedon keräämistiheys riippuu siitä, mihin tarkoitukseen tietoa käytetään ja mitä sen keräämisellä halutaan saada aikaan. Nopeaa reagoitua vaativissa matkailunedistämishankkeissa tiedon kerääminen pulsseittain pitkin toimintavuotta voi olla perusteltua, kun taas tiedollista tilastointia varten riittää pidempikin tarkasteluväli.

Matkailutoimittajien Kilta ry on kuitenkin nostanut esille, että Suomen matkailun tilastointitapa ja toimintaan liittyvä lainsäädäntö on vanhentunut eikä anna esimerkiksi majoitustilastoinnissa oikeaa kuvaa todellisesta tilanteesta. Matkailutoimittajien Kilta ry esittääkin asiasta vastaavalle ministeriölle lainsäädännön korjaamista niin, että muutokset ovat mahdollisia ja sen mukaan tilastointi laitetaan isoon remonttiin, jotta ala voisi perustaa omat suunnitelmansa ja investointinsa oikeisiin ja paikkansa pitäviin tietoihin. (Aula, 2018)

Nykyiseen majoitustilastointiin huomioidaan nimittäin pääsääntöisesti vain sellaiset majoituskohteet, missä on yli 20 vuodepaikkaa. Tilanne on kuitenkin viime vuosina muuttunut ratkaisevasti ja majoittajien piiriin on tullut tuhansia uusia toimijoita, muun muassa Airbnb:n, Bookingin, Tripadvisorin ja vastaavien järjestelmien kautta operoivia yrittäjiä. (Aula, 2018)

Matkailutoimittajien Kilta ry:n esille nostaman huomion vuoksi tilastotietojen täsmällisyyteen kannattaa ainakin osittain suhtautua jonkinlaisella varauksella. Toki Tilastokeskuksen tilastot ovat luotettavia, mutta kehitystä nykypäivän kehittyvässä maailmassa täytyy myös tällä saralla tapahtua.

6.4 Minkälaisia matkailutuloarvioita Kanta-Hämeen matkailulle voi tehdä?

Elinkeinoministeri Mika Lintilä korostaa alueellisen matkailutilinpidon julkaisussa (Nurmi, 2018, s.7) matkailun merkitystä koko Suomen taloudelle ja työllisyydelle, sekä nostaa esille sen aluetaloudelliset vaikutukset. Matkailutoimialan monipuolisuus ja laajat vaikutukset eri sektoreilla tekevät matkailutulojen arvioinnista kuitenkin haastavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittaman ja Tilastokeskuksen tekemän alueellisen matkailutilinpidon hanke käynnistettiin matkailualan toimijoiden tuotua toiveen esille, että matkailun alueellisten talous- ja työllisyysvaikutusten selvittäminen yhtenäisellä tavalla olisi matkailun kehittämisen ja

edistämistoimien näkökulmasta tärkeää. Hankkeen tuotoksena saatiin las-
kentajärjestelmä matkailun maakuntatason talous- ja työllisyysvaikutus-
ten tuottamiseksi. (Nurmi & Okkonen, 2017)

Alueellinen matkailutilinpito mittaa samoja matkailun aikaansaamia ta-
lous- ja työllisyysvaikutuksia maakunnan tarkkuustasolla, kuin mitä valta-
kunnallisestikin tutkitaan ja sen keskeisiä mittareita ovat muun muassa
matkailun osuus bruttokansantuotteesta, matkailun euromääräinen ky-
syntä sekä matkailutoimialoilla työskentelevien henkilöiden määrä. Lisäksi
matkailutilinpito mittaa matkailukysynnän osuutta eri toimialojen koko-
naistuotoksesta, esimerkiksi mikä osuus ravitsemistoiminnan kokonaisky-
synnästä on matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden aikaansaamaa. Tie-
dot ovat vertailukelpoisia maakuntien välillä ja lisäksi maakuntatason tie-
dot summautuvat valtakunnalliselle tasolle. Tämän alueellisen matkailuti-
linpidon viimeisimmät julkaistut tiedot ovat vuodelta 2015. (Nurmi & Ok-
konen, 2017)

Kanta-Hämeen alueen matkailun osuus BKT:stä on vuonna 2015 ollut 1,7%,
kun koko maassa se on ollut 2,5%. Matkailun kokonaiskysyntä Kanta-Hä-
meessä on ollut vuonna 2015 234 miljoonaa euroa ja se on työllistänyt
3500 henkilöä. Vertailuvuosina 2013 ja 2014 nämä kolme merkittävintä lu-
kua ovat pysyneet lähes samalla tasolla. Kanta-Hämeen matkailun koko-
naiskysynnästä ulkomaisen kysynnän osuus on vain 8% (19 miljoonaa eu-
roa). Matkailukysynnästä 53% tulee majoituspalveluista, 52% ostoksista ja
46% ravitsemispalveluista. Lisäksi merkittävinä tuotteina ja palveluina
nousevat polttoaineet (34%) ja henkilöliikenne palvelut (32%). (Nurmi,
2018)

Tilastokeskuksen tuottamien alueellisen matkailutilinpidon tilastojen li-
säksi on erilaisia alueellisia tilastoja olemassa, joiden heikon vertailtavuu-
den vuoksi niitä ei voi yleisesti käyttää. Pekka Kauppila on opinnäytetyös-
sänsä selvittänyt erilaisia matkailun aluetaloudellisten tutkimusten mitta-
ristoja ja todennut, että matkailun aluetaloudellisten vaikutusten mitta-
minen ei ole yksiselitteistä eikä yksinkertaista, ja lähes jokaisessa tutkimuk-
sessa on kritisoitu käytettyä menetelmää. (Kauppila, 2018, s. 4)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämä tutkimusprojekti tehtävänannoltaan vaikutti aluksi hyvin selkeältä, koska tutkittava aineisto oli helposti saatavilla. Tutkimusaineisto koostui pääasiassa verkosta löytyvistä tilastoista, joihin lisätietoa kerättiin muun muassa erilaisista Työ- ja elinkeinoministeriön tuottamista matkailualan raporteista. Vaikka tarvittava aineisto oli helposti saatavilla, itse tilastollisten tietojen kokoaminen tiiviiseen ja ymmärrettävään muotoon oli kuitenkin työläämpää kuin olisi ennalta osannut arvata.

Tutkimuksen alussa nostettiin esille neljä kysymystä, joihin erityisesti haluttiin saada vastaukset. Aineistosta kävi päällimmäisenä ilmi se, että Kanta-Hämeeseen suuntautuneesta matkailusta löytyy paljon hyvinkin yksityiskohtaista tilastotietoa yöpymismääristä museokäynteihin ja vesistöjen matkustajamääriin.

Tilastojen hyödyntämistä ajatellen oleellisinta on miettiä, mihin näitä matkailun tilastoja on tarkoitus käyttää. Esimerkiksi Let's Go Tavastia -hankkeen tarkoituksena on edistää Kanta-Hämeen matkailun kansainvälistymistä. Tällaista hanketta varten voisi olla hyödyllistä katsoa, missä paikoissa ja millä matkailun saralla kansainväliset matkailijat ovat vähemmistönä. Tilastojen avulla markkinointia ja mainostamista voisi potentiaalisesti kohdentaa sellaisiin osa-alueisiin, jotka tilastojen varjossa sitä eniten tarvitsevat.

Matkailun trendit ja ihmisten ostoskäyttäytymiset muuttuvat tällä hetkellä kovalla vauhdilla. Tämän vuoksi olisi jatkossa saatava myös nopeammin tilastotietoa sekä mahdollisesti myös kevyempiä mutta luotettavia mittaritietoja matkailun mittaamiseen, jotta matkailualan yritykset ja muut toimijat voisivat hyödyntää paremmin tilastotietoa.

Kaiken kaikkiaan projekti oli mielenkiintoinen ja siinä pääsi tutkimaan useita erilaisia tilastoja monesta eri näkökulmasta. Tutkimuskysymykset olivat selkeitä, tieto vain piti osata etsiä ja eritellä laajasta aineistosta selkeään ja ymmärrettävään muotoon. Materiaalia olisi isompaankin tutkimukseen.

LÄHTEET

Aula, J. (2018). *Matkailutoimittajat esittää: matkailutilastointi remonttiin*. Blogikirjoitus 11.4.2018. Haettu 25.4.2019 osoitteesta <http://www.matkailutoimittajienkilta.fi/matkailutoimittajat-esittaa-matkailutilastointi-remonttiin/>

Business Finland. (n.d.a). *Tutkimukset ja tilastot*. Haettu 25.4.2019 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/verkotot/matkailu/tutkimukset-ja-tilastot/tutkimukset-ja-tilastot-lyhyesti/>

Business Finland. (n.d.b). *Visit Finland*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/verkotot/matkailu/visit-finland/>

Business Finland. (n.d.c). *Matkustustase*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/verkotot/matkailu/tutkimukset-ja-tilastot/matkustustase/>

GoTavastia. (n.d.). *Let's Go Tavastia!* Haettu 16.4.2019 osoitteesta <https://gotavastia.fi/fi/>

Hamk. (2018). *Kanta-Hämeen matkailun kärjet*. Hämeen ammattikorkeakoulun hanke. Haettu 16.4.2019 osoitteesta <https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/07/Kanta-Hameen-matkailun-karjet.pdf>

Häme. (2018). *Häme*. Haettu 15.4.2019 osoitteesta <https://hame.fi/>

Hämeen liitto. (n.d.). *Maakunta*. Haettu 15.4.2019 osoitteesta <https://www.hameenliitto.fi/fi/tietoa-kanta-hameesta>

Jänkälä, S. (2019). *Matkailu toimialaraportti*. Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 15.4.2019 osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161292/TEM_3_2019_Matkailun_toimialaraportti.pdf

Kauppila, P. (2018). *Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset ja strateginen suunnitteluprosessi: esimerkkejä paikallistasolta Pohjois-Pohjanmaalta ja Kainuusta*. Haettu 21.4.2019 osoitteesta <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/153800/Matkailun%20aluetaloudelliset%20vaikutukset%20ja%20strateginen%20suunnitteluprosessi%20valmis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luontoon. (n.d.). *Evon kulkuyhteydet ja kartat*. Kuva haettu 18.4.2019 osoitteesta <https://www.luontoon.fi/evo/kartatjakulkuyhteydet>

Metsä. (n.d.). Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja muiden virkistyskäytöllisesti merkittävimpien Metsähallituksen hallinnoimien suojelualueiden ja retkeilykohteiden käyntimäärät vuonna 2017. Haettu 18.4.2019 osoitteesta <http://www.metsa.fi/documents/10739/3335805/kayntimaarat2017.pdf/d4414a36-b10d-428c-aa90-c5b50f25e4e5>

Museotilasto. (2018). *Tilastokortti 1/2017: Suomen museot 2017*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta https://www.museotilasto.fi/tiedostot/museovirasto/files/Tilastokortti%201_2017.pdf

Museotilasto. (2017). *Vuosittaiset taulukot 2017: Museoiden toiminta 2017*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta <https://www.museotilasto.fi/stattab-les>

Nurmi, O., & Okkonen, T. (2017). *Alueellinen matkailutilinpito*. Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 21.4.2019 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79859/TEM-rap_21_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nurmi, O. (2018). *Alueellinen matkailutilinpito*. Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 21.4.2019 osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160906/TEMrap_16_2018_Alueellinen_matkailutilinpito.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sippola, K. & Mertamo, O. (2018). *Lakeland -yhteistyö tuo uusia mahdollisuuksia Kanta-Hämeen matkailuun*. Blogikirjoitus 29.5.2018. Haettu 16.4.2019 osoitteesta <https://blog.hamk.fi/matkailu/lakeland-yhteistyö-tuo-uusia-mahdollisuuksia-kanta-hameen-matkailuun/>

Tilastokeskus. (2007). *Laatuseroste: Matkailutilinpito*. Päivitetty 3.4.2009. Haettu 18.4.2019 osoitteesta http://www.stat.fi/til/matp/2007/matp_2007_2009-04-03_laa_001_fi.html

Tilastokeskus. (2019). *Majoitustilaston laatuseroste*. Päivitetty 29.3.2019. Haettu 18.4.2019 osoitteesta http://www.stat.fi/til/matk/2019/02/matk_2019_02_2019-03-29_laa_001_fi.html#_ga=2.115309636.2136768965.1555989949-1871426731.1555396648

Tilastokeskus. (n.d.a). *Vuokramökkitalasto*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta <http://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/vuokramokkitilasto/index.html>

Tilastokeskus. (n.d.b). *Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat: Majoitusliikkeiden kuukausittainen kapasiteetti ja sen käyttö, 1995-2019*. Tiedot haettu 18.4.2019 tietokannasta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_lii_matk/statfin_matk_pxt_11ix.px/?rxid=98ff9736-662f-4613-815e-7dc10354030b

Tilastokeskus. (n.d.c). *Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat: Vuosittaiset yöpymiset ja saapuneet vieraat majoitusliikkeissä, 1995-2019*. Tiedot haettu 18.4.2019 tietokannasta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_lii_matk/statfin_matk_pxt_11j1.px/?rxid=98ff9736-662f-4613-815e-7dc10354030b

Traficom, Liikenne- ja viestintävirasto. *Kotimaan vesiliikennetilasto 2017*. Haettu 18.4.2019 osoitteesta https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/kotimaan-vesiliikennetilasto-2017_0.pdf

Valli, R. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus

Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.